

Lemondott a színügyi bizottság.

— Izzalmas vita. —

(Saját tudósítónktól.) A közgyűlésen elhangzott színházi vitának egyik mozzanatára reflektálni kell még és utána áttérünk annak precizizálására, mi most a sürgős teendő, hogy a közgyűlési határozatban megszabott két hét múlva összehívható legyen a törvényhatósági bizottság arra a rendkívüli gyűlésre, amelynek az új helyzet körülményeként és a jogos várakozásokat kielégítő megalapozása lesz föladata.

Gaál Endre dr., előadó közgyűlési beszédében érthetetlennek találta azt az ellen-szenvet, — ő mondta így — mély a törvényhatóság tagjai és a közönség körében a színügyi bizottsággal szemben megnyilvánul. Honnan tudja a közönség, hogy a színügyi bizottság mit végez, vagyis, hogy semmit se végez? — kérdezte a tanácsos ur. Hiszen a színügyi bizottság ülései zártak és nála senkisé ismért, hogy a jegyzőkönyveket elkérje, megnézze, pedig azok mindenkinek rendelkezésére állanak. A kérdés illetlen módon való föltevésében és beállításában némi kis tévedés van, amelyről föl kell világosítani nemcsak az igen tisztelt tanácsos urat, de azt a nyilvánosságot is, amely a tanácsos urtól ezt a leckét kapta.

Legelőször is: az új színházi szabályrendeletet 1912. április 1-én hagyta jóvá a belügyminiszter. Ennek a szabályrendeletnek életbeléptetése előtt a színügyi bizottság ülései nyilvánosak voltak és ha az ülésekről kikérültek a közönség körébe olyan dolgok, amelyek nem a nyilvánosság elé valók, a hírszolgáltatók ilyen esetekben nem a hivatásukat megértő újságírók voltak. Tehát — szeptembertől számítom — mindössze öt hónapja, hogy bárki is csak úgy szerezhethet tájékozódást arról, hogy mit végzett a színügyi bizottság, ha bemegy a város házára, megfutja a bürokratikus kezelés idegölő és izzasztó akadályversenyét és ha

célhoz ért, nekigyűrekszik a jegyzőkönyvek elolvasásának. Igaz, hogy ma már a nyilvánossággal való közlekedésnek más, könnyebb, jobban bevált és azzal a komisz gazdasági berendezkedéssel számoló módszere van, hogy az embereknek ilyen dolgokra nem jut idejük. És vajjon mit szólna Gaál Endre tanácsos ur, ha az a sok ezer ember, aki eddig a sajtó útján értesült arról, hogy mit végzett a színügyi bizottság, most megtisztelné őt becses látogatásával és mind a jegyzőkönyvet, a jegyzőkönyvet kérné. Mert remélhetőleg, nem úgy méltóztatik érteni a nyilvánosságot, hogy az csak bizonyos emberekkel, a közönségnek egy korlátolt körével, vagy számával szemben kötelező?

Az új színházi szabályrendelet 6. paragrafusa, mely a színügyi bizottság eljárását alkarná szabályozni, a tanácskozások nyilvánosságát valóban korlátozza. Az ide tartozó két bekezdés szóról-szóra ez: „Az új előadása s a határozat kihirdetése nyilvános, a tanácskozás pedig zárt ülésben történik.” — „Személyi ügyek előadása is csak zárt ülésben történhet s a bizottság tagjai tartoznak arra ügyelni, hogy a művészi önérzetet sértő vélemények nyilvánosságra ne kerüljenek.”

Nagyon mellékes és lényegtelen, hogy ebben a két mondatban is mennyi abszurditás van. De azt tudni szeretnők végre, mi indította az előadó urat arra, hogy egy olyan szabályrendelet-tervezetet készítsen és fogadtasson el, mely minden jog és szokás ellenére ép a színügyi bizottság üléseit és működését vonja ki a nyilvánosság nagy komplexumából? Mi ennek az oka? Azt értjük, ha olyan ügyekre zárt ülést rendel el a szabályrendelet, amelyek erkölcsi, vagy anyagi természetű személyi kérdésekkel vannak vonatkozásban. De miért ne tanácskozzék egyébként nyilvánosan a színügyi bizottság? Hiszen, uram isten, egy színházunk van, mert monopóliumot adunk neki; aki színházba akar menni, abba az egy színházba kénytelen menni; súlyos ezreket is költünk

erre a színházunkra; még az a joga se legyen meg a közönségnek, hogy megtudhassa, mennyi hozzáértéssel, buzgalommal és lelkiismeretességgel végzi a dolgát az a bizottság, mely a közgyűléstől kapott mandátuma alapján ennek az egyetlen színházunknak, tehát a szegedi színészetnek érdekeit istápolni és megvédelmezni tartozik. Vagy csak nem gondolja komolyan, ó komolyan a tanácsos ur, hogy ez az ügy elintézhető azzal a nagyon, de nagyon rossz ötlettel, amit csak egy közgyűlésen lehet elmondani, hogy ön a jegyzőkönyveket bárkinek rendelkezésére bocsátja?

Tudjuk: keresztül ment a szabályrendelet-tervezet a tanács, a közgyűlés és a minisztérium retortáján. Elég szomorú, hogy elfogadták, akár könnyelmű fölületesség, akár retrográd-szellem volt az okozója. Ép a színház körül kifejlődött két napos vitában láttuk, hogy egy-egy ilyen ballépésre akkor ébred a közgyűlés, amikor az már megtermette áldatlan gyümölcsét.

Az új szabályrendelet életbeléptetése előtt még személyi természetű kérdéseket is nyílt ülésben tárgyalt a színügyi bizottság — ép az elnök nagyon liberális rendelkezése következtében. Talán indiszkrécio történt egyik-másik újságíró részéről? Tessék szigorúan alkalmazni a szabályrendeletnek azt a jogos és helyes rendelkezését, amely az ilyen tanácskozásokat zártaknak nyilvánítja. De ilyen esetből azt a konzekvenciát vonni le, hogy a színügyi bizottság ülése most már minden esetben zárt legyen, legalább is különös, érthetetlen.

És itt elérkeztünk ahhoz, hogy a színházi szabályrendeletet módosítani kell, módosítani nemcsak egy, de több más pontjában.

A színügyi bizottság ma délután 6 órakor ülést tartott. Nyilvánosat. A napirendnek kényes és izgalmatot sejtető pontja is volt: a bizottság állásfoglalása azokkal a támadásokkal szemben, amelyek a közgyűlés és a közönség részéről érték. Ami ennek a kérdésnek a tárgyalása közben történt, az minden várakozást és képzeletet fölülmul.

végig a koronázási utakon; s megállt a folyó mellett, ráment a hidakra és nézte, amint dus, lassu hófátyolok nesztelenül merülnek alá a vízbe . . .

Vakurka ümmögött, nevetgélt:

— Lopni fogok . . . lopni . . .

Megfogta az egyik pénzeszsák száját és fölördített:

— Jaj . . .

Az aranyak összefutottak a zsákocskákban, sikoltottak, zenében egymás körül kavargtak és ujjongva, sikongva fellökték magukat a levegőbe. A tallérok Vakurka fölé repültek, arany testükből ábrázatok nőttek ki hirtelen; grimaszok csufolódtak a sárga szemükben, a petyhüdt ajkuk körül és vigyorogtak, báméskodtak Vakurkára. A vén szolga hanyattvágódott és nyultak, emelkedtek körülötte a bankóoszlopok, egymáshoz épültek, összefogtak és Vakurkát nyoszolyájáról elillanni nem engedték. Fölötte zengett, üvöltött a pénz, mellette suhogtak a tornyosodó bankók és Vakurka leigázva, dermedten feküdt a bankósírban . . .

Muzsikás volt a levegő. Petrus bácsi fonográfja hangosan énekelt, fojtott dalok csalogatták maguk köré az álmokat. Az ágyakon magukra maradtak az emberek, meredten elnyultak a matrácra, mint a döntött fák az erdő avarában. Petrus bácsi fonográfja bolondosan énekelt, rozzant torkából tréfás, nevető hangokat lökött föl a magasba és mi összesuhantunk, összeölelkezünk és röpködve a pihenő fejek fölött, lejtőtünk, táncoltunk. Az álmok zsongtak, nyilgösködtek, de énekeltek is és olyan volt

a hangjuk, mint a méhnyomogató üvegcsengő, amiket a kertekben megfúj a szél. Engem testvéreim, az álmok, magukba fontak, daikáltak s titkos titkaikkal megütögették a szívemet, mely most megnőtt, a síksági ég pereméig megnyilott a két ölelő karja és a szívemben volt a világ, emberek, bujdosó szenvedéseik.

Petrus bácsi ölelgette a falábát, a fonográfja már csöndesítette a Kannevált és vontatottan bujtak ki belőle a dalok s az álmok libbentek, alászállingóztak és mire csönd lett, besuhantak a koponyákba. Az egyik testvérem szárnyára emelt és rárópiültünk a kórházi szolga fejére. János szántott agyában fölébredtek, fölszókkentek a rejtelmek.

János gagyogott, mozgott:

— Na . . . ne . . .

De ágyában nászt ültek az álmok, az egyből lett kettő, pározottak, sokasodtak és sodorták eléje a kadávereket. Dermedt karok görcsösen a levegőbe kaptak, örökre bezáródott szemhéjakra kiültek a nagy üveges szemek, a husos fejekből a csontvázak kidugták a koponyájukat.

János dörmögött, káromkodott, fölemelte a kezét s durva sietséggel hajigálta meszszire magától a halottakat. Szívek táncoltak eléje. Kicsi és nagy, fonnyadt és husos szívek s vadul liuktettek. Behorpadtak, kiduzadtak, ujjongó és siró hangok zugtak ki belőle, de valamennyi sirt és könnyeiket ráhullatták János arcára. János kaszált a kezével és hessegette maga mellől a kavargó szíveket, de hirtelen megbicsaklottak a kar-

jai, a fejét rányomta a matrácra és rámeredt a legvadabb szívre, mely az arca előtt táncolt. Az meg-megütötte forró testével az ábrázatot, rászókkent a mellére, táncolt a feje fölött, aztán sikoltva, kacagva visszaugrott a szívek közé. János fölördített, a szíve után kapott, megvágta a mellét és sirt, üvöltött:

— A szívem . . . a szívem . . . hol van a szívem? . . .

János ütötte-verte a fejét. Beleestem a levegőbe . . . ágyak fölött uszom és libbenek . . . Ki vagyok én? . . . Érzések között hajókázom és találkozom a nem ismert fájdalomokkal, a szikkadt földnél szomjasabb vágyakkal, bus arcu reményekkel, tépett-égett örömmel. A testemet nem érzem és mégis van szemem, mely sugaras rést tör sötét agylabirintusokon keresztül, melyben most ott örvényeskedik a mindenki álma. Én se éltem eddig? Aki igazán vagyok, rejtőzött eddig bennem? most kapott szárnyra, mikor az éjszaka lefujta rólam a hus- és csontbéklyókat? amikkel röghöz szögeztem csak bambán álmélkodtam, álmélkodva csudálkoztam? . . . És most röpiülök, emberek fölött keringőzöm, a koponyák megnyilnak előttem, a szívemet réteszem a szíviükre és mi halkán összedobogunk.

Megölelem az egyik álmodót, sugaras az arca.

— Ez a néma . . . a néma . . .

Ivesen rángatózik az ajka, kinyitja, csukja a száját, csattogtatja a fogait és vad hangokon nyávog, ugat, bödül:

— Üm . . . h . . . hó . . .

Mosoly-lárva száll szomorú arcára, tit-